

Divadlo v době modernismu

Divadlo v období modernismu prošlo zásadními změnami a uvnitř tohoto hnutí zaujalo nepřehlédnutelné postavení. Modernisté překládali a uváděli hry od velkých zahraničních klasiků až po avantgardní básníky. Rovněž se zajímali také o okrajové způsoby dramatického vyjádření, jako byly loutky, čínské stínové divadlo nebo pantomima. Ve svém pojetí syntetického umění hrál u divadla důležitou roli nejen text, ale i hudba či scénografie. Tyto změny s sebou přinesly rovněž vyšší nároky na kritiku, o jejíž důležitosti zde nelze pochybovat.

Santiago Rusiñol (1861–1931)

Modernistické divadlo lze rozdělit na dva dobře známé proudy. Prvním je symbolistní či „estetickistní“ divadlo, jehož hlavním představitelem byl Belgičan **Maeterlinck**, jenž měl na katalánské autory tohoto směru snad největší vliv.

Tento nejznámější představitel katalánského symbolismu pocházel z dobře situované buržoazní rodiny angažované v textilním průmyslu, ve kterém Rusiñol, než se začal věnovat naplno jen umění, také působil. Na nějaký čas odešel do Paříže, kde se věnoval především malířství – literatura byla pro něj až na druhém místě. Rusiñol byl jedním z hlavních iniciátorů modernismu v Katalánsku. Činil tak prostřednictvím svých výstav či na „Oslavách modernismu“ v Sitges („Festes modernistes de Sitges“, 1892–1898). Santiago Rusiñol byl také zakladatelem kabaretu „Els quatre gats“ (1897–1903), kde se scházeli přední modernisté.

Na divadelním poli si vydobyl úspěch symbolistními hrami jako *L'alegria que passa* (1898) a především pak dramatem *Cigales i formigues* (1901) zasazeném do středověku. Zde na obrazu společnosti cikád představujících básníky a mravenců představujících lid autor jasně vyjádřil svůj postoj, který choval ke společnosti své doby. Dalšími významnými Rusiñolovými dramatickými díly jsou kupříkladu *Llibertat* (1901) či *L'Hèroe* (1903), představující sociální kritiku, či osobní dramata *El místic* (1904) a *La mare* (1907), či díla satirická, *Els savis de Vilatrista* (1907) a *Gente bien* (1914).

Co se týče Rusiñolových prozaických děl, za zmínku stojí dílo nazvané *L'auca del senyor Esteve* (1907). Toto do jisté míry autobiografické dílo líčící život barcelonské buržoazie představuje tři generace obchodníků, kteří dosáhli velkého jmění díky dřině a usilovné práci. Dědicem rodinného jmění se měl stát nejmladší z generace obchodníků, který ovšem tuto profesní tradici porušil a rozhodl se naplno věnovat svému uměleckému poslání. Rusiñol zde satirickou formou zdokumentoval změnu v mentalitě, kterou procházela první generace modernistů.

Text 1

L'Auca del Senyor Esteve (1907) – fragment

IV

La primera esquerda de “La Puntual”.

El 1830 Trontolla

Un dia, després de sopar, ja no poguent aguantar més, en el moment que En Ramonet se'n volia anar com sempre, el va aturar i li va dir:

- *Escolta, Ramonet, Digue'm la veritat: on vas*
- *Ja ho sabeu: a Llotja.*
- *La veritat: què hi feu a Llotja?*
- *Dibuixar.*
- *I què mes?*
- *Res més. Per ara res més.*
- *Què vol dir per ara res més?*
- *Vull dir que més endavant puc pintar, puc esculpir.*
- *I per fer això que tu dius, ¿comn és que no menges de gust, no treballes de gust, et distreus i no estàs per la teva feina?*
- *Per la meva, prou que hi estic.*
- *Com és que no mires per al teu nom?*
- *Més de lo que vostè es pensa hi miro.*
- *No és veritat. Com és que sempre rumies?*
- *Perquè l'Art és una passió.*
- *Parla clar. Aquí hi ha algun secret que no me'l dius.*
- *No n'hi ha cap. És que l'Art pot més que nosaltres.*
- *I què és això de l'Art?*
- *Ja li vaig dir que no em pot entendre.*
- *Explica-m'ho.*
- *És impossible d'explicar-l'hi. Aquestes coses no s'expliquen: se senten, s'hi neix, i un les va estimant, estimant, fins que ve un dia que ja no pot abandonar-les.*
- *Però a qui és que es va estimant?*
- *A ningú. A una cosa que és un desig de crear, de fer obres, de realitzar lo que un somia.*
- *Però on és tot això que dius?*
- *Enlloc i pertot. No sé com dir-l'hi. És a dintre del pensament.*
- *Ramonet, o ets boig o m'hi faries tornar. Tu tens alguna dona, no sé on, i t'hi has encapritxat i no vols dir-ho.*
- *L'Art és millor que cap dona.*

- *Tinc cinquanta anys, i a mi no m'enganyes.*
- *Ni l'enganyo ni el vull enganyar. He parlat perquè em pregunta, però ja sabent que no m'entendria.*
- *Doncs jo n'entenc una, de cosa, que la vull i tindràs que fer-la: que estiguis per l'obligació, que no et distreguis del negoci i que formis, com jo vaig formar i com hem format tots els de la casa, o si no, no vas més a Llotja.*
- *Pare, si per cas no anés a Llotja, aniria a una altra banda. No és a Llotja que hi ha el mal. El mal, un el porta a dintre seu.*
- *Doncs jo te'l trauré a les males.*
- *Pare . . .*
- *Noi! -va saltar la Tomasa, veient apropar-se un conflicte-. No contestis. Pensa amb qui parles.*
- *Ja ho penso, però ...*
- *Fes lo que et mani el teu pare, per Déu!*
- *Ja ho faré. Compliré amb l'obligació -va dir, alçant-se per sortir.*
- *I on vas ara? -li va dir el senyor Esteve.*
- *Ara... a Llotja.*
- *Com s'entén?*
- *S'entén, que hi vaig! Compliré amb l'obligació, i, l'obligació, jo la tinc de dia. Ja és complir-la estar-se dotze hores junyit a darrera un taulell. De nit tinc el meu taulell, que, si no s'hi guanyen diners, s'hi guanya ... No m'entendrien.*

I va agafar el barret i va anar-se'n.